

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**КАРПАТСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Коломийський навчально-науковий інститут

Кафедра філології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“МЕТОДИКА НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ”

Освітньо-професійна програма «Початкова освіта»

першого (бакалаврського) рівня

за спеціальністю АЗ Початкова освіта

галузі знань А Освіта

Освітня кваліфікація: Бакалавр початкової освіти

Професійна кваліфікація: Вчитель-бакалавр початкових класів закладу

загальної середньої освіти

**Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “26” серпня 2025 р.**

м. Коломия – 2025 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Методика навчання української мови
Викладач (-і)	Макарук Ольга Любомирівна
Контактний телефон викладача (-ів)	+380509802793
E-mail викладача	olha.makaruk@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний, заочний
Обсяг дисципліни	6 кредитів ЄКТС, 180 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	Понеділок, 14.00-16.00

2. Анотація до навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є вивчення і опанування майбутніми вчителями шкільних програм і підручників з рідної мови, розуміння закономірностей формування знань, умінь і навичок молодших школярів у галузі мови, оволодіння студентами методикою формування в учнів системи початкових уявлень і понять з фонетики, лексики, словотвору, морфології, синтаксису, прийомами ознайомлення школярів з найважливішими нормами української літературної мови та правопису і здійснення на цій основі мовленнєвого розвитку дітей, підвищення їхньої мовленнєвої культури.

Зміст навчальної дисципліни сприяє засвоєнню теоретичних аспектів навчання мови учнів 1-4 класів, ефективних методів і прийомів вдосконалення мовленнєвого розвитку молодших школярів для формування в них засобами мови і літератури наукового уявлення про мову як знакову систему.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Методика навчання української мови» є обсяг знань, якими повинен оволодіти відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Методика навчання української мови».

Завдання методики української мови як навчального курсу – опанування майбутніми вчителями шкільних програм і підручників з рідної мови (НУШ), розуміння закономірностей формування знань, умінь і навичок молодших школярів у галузі мови, оволодіння студентами методикою формування в учнів системи початкових уявлень і понять з фонетики, лексики, словотвору, морфології, синтаксису, прийомами ознайомлення школярів з найважливішими нормами української літературної мови та правопису і здійснення на цій основі мовленнєвого розвитку дітей, підвищення їхньої мовленнєвої культури.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі початкової освіти з розумінням відповідальності за свої дії.

Загальні компетентності:

ЗК-3. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК-4. Здатність працювати в команді.

ЗК-5. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-8. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК-9. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоборочесності.

Фахові компетентності спеціальності (ФК):

СК-1. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово.

СК-2. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, використовувати відкриті ресурси, інформаційно-комунікаційні та цифрові технології, оперувати ними в професійній діяльності.

СК-3. Здатність до інтеграції та реалізації предметних знань як основи змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової школи: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної.

СК-4. Здатність управляти власними емоційними станами, налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу, формувати мотивацію здобувачів початкової освіти до навчання та організовувати їхню пізнавальну діяльність.

СК-5. Здатність до проектування осередків навчання, виховання й розвитку здобувачів початкової освіти.

СК-6. Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій.

СК-7. Здатність до моделювання змісту відповідно до очікуваних результатів навчання, добору оптимальних форм, методів, технологій та засобів формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів у процесі вивчення освітніх галузей Державного стандарту початкової школи: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної.

СК-8. Здатність до збору, інтерпретації та застосування даних у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності до формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.

СК-9. Здатність до різних видів оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти на засадах компетентнісного підходу.

СК-10. Здатність до професійно-педагогічної діяльності в інклюзивному середовищі з різними категоріями дітей з особливими освітніми потребами.

СК-11. Здатність до здійснення профілактичних заходів щодо збереження життя та здоров'я учнів початкової школи, до надання їм домедичної допомоги, до протидії та попередження булінгу, різних проявів насильства. **СК-12.** Здатність

доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та аргументувати їх на засадах партнерської взаємодії в умовах початкової школи.

Програмні результати навчання:

ПРН 6. Інтегрувати та використовувати академічні предметні знання як основу змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової школи (мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної) та трансформувати їх у різні форми.

ПРН 7. Планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання.

ПРН 10. Використовувати в освітній практиці різні прийоми формування, поточного і підсумкового оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти, прийоми диференційованого оцінювання дітей з особливими освітніми потребами.

ПРН 11. Збирати, інтерпретувати та застосовувати дані у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності.

ПРН 12. Застосовувати методи та прийоми навчання, інновації, міжпредметні зв'язки та інтегрувати зміст різних освітніх галузей в стандартних і нестандартних ситуаціях професійної діяльності в початковій школі, оцінювати результативність їх застосування.

ПРН 17. Знати основи запобігання корупції, суспільної та академічної доброчесності на рівні, необхідному для формування нетерпимості до корупції та проявів не доброчесної поведінки серед здобувачів освіти та вміти застосовувати їх в професійній діяльності.

5. Організація навчання

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	30
практичні	30
лабораторні	6
самостійна робота	114

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативна/ вибіркова
4	А3 Початкова освіта	2	нормативна

Тематика навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин			
	лекції	практичні заняття	лабораторні заняття	самостійна робота
Тема 1. Методика навчання української мови як педагогічна	2	2		8

наука. Принципи навчання української мови. Методи навчання. Дидактичні засоби навчання. Урок як основна форма навчально-виховного процесу з рідної мови. Нестандартні уроки.				
Тема 2. Методика навчання грамоти. Читання і письмо – основні складові навчання грамоти. Методи навчання грамоти. Особливості сучасного звукового аналітико-синтетичного методу навчання грамоти.	2	2		8
Тема 3. Основні періоди й етапи навчання грамоти. Добукварний період. Букварний період. Післябукварний період.	2	2		8
Тема 4. Методика вивчення розділу «Речення». Значення знань із синтаксису в початкових класах. Формування поняття про речення. Робота над засвоєнням понять «основа речення», «головні члени речення».	2	2		8
Тема 5. Робота над засвоєнням синтаксичного зв'язку між членами речення. Вивчення однорідних членів речення. Ознайомлення зі складним реченням.	2	2		8
Тема 6. Методика вивчення елементів лексикології. Завдання вивчення лексикології в початковій школі. Організація вивчення лексикології на уроках рідної мови. Основні принципи опрацювання лексичних тем.	2	2		8
Тема 7. Поняття про слово. Робота над переносним значенням слів. Робота з багатозначними словами. Робота над синонімами. Вивчення антонімів. Засвоєння молодшими школярами явища омонімії	2	2	2	6
Тема 8. Методика вивчення частин мови. Етапи і методика формування граматичних понять. Методика вивчення іменника, прикметника,	2	2		8

займенника.				
Тема 9. Методика ознайомлення з числівником. Методика ознайомлення зі службовими словами.	2	2	2	6
Тема 10. Методика вивчення дієслова, прислівника. Методика ознайомлення з числівником. Методика ознайомлення зі службовими словами.	2	2		8
Тема 11. Методика вивчення розділу «Будова слова». Завдання та етапи вивчення морфемної будови слова. Пропедевтика словотворчої роботи в 1—2 класах.	2	2	2	8
Тема 12. Засвоєння молодшими школярами понять із галузі морфеміки і словотвору. Поглиблення знань учнів про морфемну будову слова та словотворення під час вивчення основних частин мови.	2	2		6
Тема 13. Методика вивчення фонетики і графіки. Ознайомлення з особливостями голосних і приголосних звуків. Вивчення теми «Голосні звуки і позначення їх буквами». Вивчення теми «Приголосні звуки. Тверді та м'які приголосні, способи позначення їх на письмі». Вивчення теми «Дзвінки і глухі приголосні». Вивчення теми «Склад», «Наголос».	2	2		8
Тема 14-15. Методика вивчення орфографії. Процес формування орфографічних дій і навичок правопису. Умови формування в учнів орфографічної грамотності. Правила правопису. Робота над їх засвоєнням. Види правописних вправ. Методика їх проведення. Запам'ятовування історичних написань. Робота над пунктуацією на уроках рідної мови. Орфографічні та пунктуаційні помилки. Робота над ними.	4	4		8

Загальна кількість		30	30	6	114
6. Система оцінювання навчальної дисципліни					
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Оцінювання знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Порядку організації та проведення оцінювання успішності студентів університету. Система оцінювання включає поточний, модульний та семестровий контроль знань. Поточний контроль здійснюється під час практичних занять і передбачає усні відповіді здобувачів на теоретичні питання. Здобувач може отримати додаткові бали за результати неформальної освіти як результати навчання з навчальної дисципліни, що відображають зміст окремих її тем (але не більше 10 балів) (див. «Політика навчальної дисципліни») відповідно до Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylii-stefanyka.pdf Вид контролю – екзамен. Максимальна кількість балів – 100. Екзамен – 50. Участь в роботі впродовж семестру – 50 балів (оцінки за практичні завдання – 25 балів, за лабораторні заняття – 15 балів, за самостійну роботу – 10 балів).				
Вимоги до письмових робіт	Вид роботи – доповідь, повідомлення, презентації. Тестові завдання передбачають вибір правильного варіанта відповіді.				
Практичні заняття	Максимальна оцінка – 25 балів.				
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання 90% практичних занять. При виставленні допуску до екзамену враховуються навчальні досягнення здобувачів (бали), набрані за поточні опитування під час аудиторних годин, при виконанні завдань для самостійної роботи, а також бали за результатами неформальної освіти.				
Підсумковий контроль	Форма контролю – екзамен.				
7. Політика навчальної дисципліни					
<i>Письмові роботи:</i> Виконання письмових робіт у процесі вивчення навчальної дисципліни є обов’язковим для всіх здобувачів першого (бакалаврського) рівня. <i>Академічна доброчесність:</i> здобувачі повинні дотримуватись правил					

академічної доброчесності при підготовці матеріалів доповідей, повідомлень, демонструвати відповідний рівень загальної культури, діяти на засадах соціальної відповідальності, керуватися нормативно-правовими документами: Кодексом честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника <https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2024/02/34-04-kodeksu-chesti-prykarpataskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-vasyilia-stefanyka.pdf>;

Положенням про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника <https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2024/02/34-03-polozhennia-pro-komisiuu-z-pytan-etyky-ta-akademichnoi-dobrochesnosti.pdf>; Положенням про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. Ознайомитися з цими положеннями та документами можна за покликанням <https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2024/02/34-05-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu.pdf>

Відвідування занять: порядок та організація контролю знань визначаються «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» введеного в дію наказом ректора № 447 від 24 липня 2015 р.; із внесеними змінами наказом ректора № 572 від 03 липня 2025 р.) <https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/polozhennia-pro-orhanizatsiiu-osvitnoho-protseesu-ta-rozrobku-osnovnykh-dokumentiv-z-orhanizatsii-osvitnoho-protseesu.pdf>

Неформальна освіта: Результати неформальної освіти зараховується згідно «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatському-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasyilia-stefanyka.pdf

8. Рекомендована література

Основна:

1. Богуш А. М. Готуємо руку дитини до письма. Тернопіль, 2001. 56 с.
2. Волошина Г.П., Роєнко Л.М. Типи та особливості уроків української мови і літературного читання у початкових класах. Умань, 2013. 204 с.
3. Державний стандарт початкової освіти <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text>
4. Методика навчання української мови в початковій школі: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За наук. ред. М. С. Вашуленка. Київ : Літера ЛТД, 2011. 364 с.
5. Методика навчання каліграфії в сучасній початковій: навчальний посібник для вчителів початкових класів.. / Н.В. Боднар, О.Ю Прищепа. За ред. В.А.Трунової. – Х.: «Ранок», 2017. 464 с.
6. Петричко І. Методичний супровід учителя Нової української школи // Початкова школа. 2020. № 9. С.45-46.

Допоміжна

7. Дорогавцева С., Мазур Н. Розвиток тонкої моторики – шлях до каліграфічного письма. Початкова школа. 2010. № 8. С. 27–33.
8. Зенченко Т. Компетентнісні орієнтири щодо вивчення теми «Прикметник» у 2 класі. Початкова школа. 2014. № 2. С. 13–16.
9. Макарук О. Формування лексичної компетентності на уроках української мови в умовах НУШ. Сучасні проблеми української освіти : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті професора Василя Хруща. Івано-Франківськ, 23 жовтня 2024 р. 233 с. С. 115-118.
10. Мельничайко О.І. Вивчення елементів синтаксису в початкових класах: Методичний посібник. Тернопіль, 2006. 72 с.
11. Пишняк Н. Спостереження за роллю службових слів у реченні: українська мова (2 клас). Початкова освіта. 2009. № 47. С. 12–13.
12. Пономарьова К. Сучасний урок української мови: компетентнісно орієнтовані цілі та структура. Початкова школа. №1. 2015. С.21–26.
13. Пономарьова К. Пріоритети в навчанні грамоти першокласників НУШ. Початкова школа. 2018. № 8. С. 21– 26.
14. Потапчук Т.В., Макарук О.Л. Професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів до впровадження інтегрованого навчання молодших школярів. “Суспільство та національні інтереси”: журнал. 2024. № 4(12) 2025. С. 933. С.310-321. [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-4\(12\)](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-4(12))
15. Потапчук Т.В., Макарук О.Л. Підготовка студентів до використання цифрових освітніх ресурсів “Перспективи та інновації науки (Серія “Педагогіка”, Серія “Психологія”, Серія “Медицина”): журнал. 2025. № 6(52) 2025. С.2216. С.744 – 756. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-6\(52\)](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-6(52))
16. Прищепа О. Запобігання специфічним графіко-орфографічним помилкам молодших школярів. Початкова школа. 2015. № 11. С. 31–33.
17. Типова освітня програма розроблена під керівництвом Р.Б. Шияна. URL : <https://idea-teacher.com.ua/e-lib/navchalno-metodychni-posibnyky/pedagogichnym-praczivnykam/typova-osvitnya-programa-dlya-3-4-klasiv-nush-shyyana-r-b/>
18. Типова освітня програма розроблена під керівництвом О.Я. Савченко. URL <https://sii.org.ua/document/typova-osvitnya-programa-rozroblena-pid-kerivnyctvom-savchenko-o-ya-1-2-klas/>
19. Трунова В. А. Вчимося правильно писати: Навчально-наочний посібник. – вид. 3-е, випр. Київ – Ізмаїл, 2008. 136 с.
20. Українська мова. Буквар : підручник для 1 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах) Большакова І. О., Пристінська М. С. (2018).
21. Українська мова. Буквар : підручник для 1 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах) Іщенко О. Л., Логачевська С. П. (2018).

- 22.Українська мова. Буквар : підручник для 1 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах) Пономарьова К. І. (2018).
- 23.Українська мова. Буквар : підручник для 1 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах) Наумчук В. І., Наумчук М. М. (2018).
- 24.Українська мова. Буквар : підручник для 1 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах) Вашуленко М. С., Вашуленко О. В. (2018).
- 25.Українська мова. Буквар : підручник для 1 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах) Захарійчук М. Д. (2018).

Електронні ресурси

<https://pidruchnyk.com.ua/1301-ukrayinska-mova-ta-chitannya-ponomarova-savchenko-2-klas.html>

<https://pidruchnyk.com.ua/57-ukrayinska-mova-vashulenko-dubovik-2-klas.html>

<https://pidruchnyk.com.ua/1525-ukrmova-ta-chytannya-zahariychuk-3klas-nush.html>

<https://pidruchnyk.com.ua/1524-ukrmova-ta-chytannya-vashulenko-3klas-nush.html>

<https://pidruchnyk.com.ua/652-ukrayinska-mova-zaharychuk-4-klas.html>

<https://pidruchnyk.com.ua/654-ukrayinska-mova-vashulenko-dubovik-4-klas.html>

Викладач

кандидат педагогічних наук, доцент
Ольга МАКАРУК